

Sproglig udvikling på tværs af fag

Sproglig udvikling er et tværgående tema på lige fod med It & medier samt Innovation & Entreprenørskab i folkeskolen, hvorfor det er oplagt at arbejde med dette på tværs af fag – her også de praktisk-musiske fag. På Ole Rømer-skolen er jeg med til at søsætte projektet Syng Sproget der skal bygge bro mellem musik, fag og sprog. Dette underbygges af evidens, der viser at denne målgruppes trivsel og dansksproglige kompetencer kan øges markant i netop dette møde.

Syng sproget og sproglig udvikling i musikundervisningen

Tosprogede elever lærer bedst ved at interagere og kommunikere i undervisningen – og gerne i *af-fagundervisning*. De kommunikative aktiviteter skal helst foregå i autentiske kommunikations-situationer, hvor de tosprogede elever motiveres til, og aktivt er nødt til at bruge sproget i brug – her kan musikundervisningen i høj grad være med til at understøtte kommunikationen, idet eleverne er kommunikativt aktive uden nødvendigvis at opdage det.

I musikundervisningen kan sproglig udvikling indgå på flere måder. Gennem arbejdet med et bredt repertoire af sange, salmer, rim og remser og rap kan eleverne lære at fokusere på det tekstlige indhold samt sprogets stilistiske træk og udtale. De kan eksperimentere, lege og arbejde med intonation, sprogtoner, artikulation, rytme, frasering og ved at inddrage fx dialekter og andre sprog kan der være rig mulighed for at udvide elevernes forståelse for sprogets lydside. Grundlæggende fysiologiske forhold ifm. sprog kan italesættes, som fx hvor i munden lyden er placeret, og hvordan tunge, mund og svælg arbejder sammen, når man taler.

Middel til målet

Musikundervisningen bliver i nogle sammenhænge midlet til at opnå målet, som er at udvikle elevernes dansksproglige kompetencer. Når vi praktiserer musik som middel til andetsprogstilegnelse, er vi bevidste om, at musikundervisningen skal organiseres, struktureres og tilrettelægges, så eleverne får et sprogligt udbytte, der fordrer de kommunikative delkompetencer; tale, læse, lytte og skrive. En af de væsentligste opgaver bliver derfor at tilrettelægge en musikundervisning, hvor arbejdet med sproglig udvikling kommer til at indgå som en integreret del af undervisningen. På den måde vil musikken (midlet) fremme målet (andetsprogstilegnelsen).

Læseguides

En læseguide er et redskab, som læreren kan bruge til at stilladsere elevernes læsning af faglige tekster. Den har til formål at tydeliggøre hvorfor og hvordan en elev skal læse en given tekst. Læseguiden formulerer det faglige udbytte, som eleverne skal opnå ved at læse teksten, og hvad de skal rette deres opmærksomhed og mentale aktivitet mod i teksten for at opnå et udbytte. Så en læseguide er både et stilladseringsredskab og en rejsefører, der har til formål at effektivisere den faglige læsning og give nyttige erfaringer med tekstbaseret læring. Læseguides er en metode, der er med til at træne eleverne i at forholde sig aktivt til læsningen, samtidig med at de skal tydeliggøre læseformålet for den enkelte elev. Eleverne lærer dermed at gøre teksten til deres egen, og læseguiden er med til at sikre at delkompetencerne tale, læse, lytte og skrive medtænkes i processen. På den måde får eleverne en strategisk og effektiv tekstlæsning, der kvalificerer læseforståelsen.

Vi har valgt at udarbejde læseguides for at sikre arbejdet med de generiske mål inden for sproglig udvikling, så vi kan kvalificere arbejdet med *ordkendskab og teksters formål og struktur*.

Det gør vi fordi:

- Sproglig udvikling på tværs af fag styrker elevernes forståelse af forskellige fagtekster.
- Læseguides skærper læseforståelsesstrategierne så læseforståelsen bliver bedre.
- Eleverne får hjælp til at læse "mellem linjerne", samt at redegøre for teksttypers særlige kendetegn.
- Det er en metode der kan anvendes fælles i klassen (eleverne skal lære at benytte metoden).
- Læreren modellerer/støtter og vejleder undervejs, så eleverne får en fælles forståelse af sangteksterne forud for kor/fællessamlinger.

Vi forsøger os med at sende læseguides ud en uge før kor/fællessamlinger, således at lærerne har mulighed for at medtænke det i deres undervisning. Til en start har vi lagt vægt på at det ikke er en *skal*-opgave, men en *kan*-opgave. Lærerne er umiddelbart begejstret, da de får noget "forærende" som er lige til at bruge i det omfang det giver mening i klassen, og samtidig får de en metode de kan overføre til andre fag. Vi udbreder arbejdet med sproglig udvikling gradvist, og som sproglig vejleder stilladserer jeg lærerne i netop dette arbejde.

Herunder kan du se tre eksempler på læseguides:

To til Fællessamling indskolingen og et til kor på 2. årgang

LÆSEGUIDE – "SENSOMMERVISE"

LÆSEFORMÅL:

Når du har læst og arbejdet med sangteksten "Sensommervise" kan du:

- Forklare mundtligt hvad sensommer er/betyder
- Forstå betydningen af at bruge mange tillægsord for at beskrive en stemning

F Ø R D U – L Æ S E R

Læs overskriften og tal om:

- Hvad betyder titlen "Sensommervise"?
- Hvad tror I sangen handler om?
- Hvad forbinder du med sensommer?

ORD OG VENDINGER DU SKAL KENDE:

• SENSOMMER	• SOMMERBRISEN
• HØSTEN GÅR IND	• DANNER KRUSNING
• STILLE I SIND	• STÆREFLOKKE SVÆVER
• VEMODIG	• MODNE RØNNEBÆR
• FJERNT FRA	• DYBGRØNNE GRENE

TAL SAMMEN 2&2 OM ORD OG VENDINGER – HVAD FORSTÅR I VED DEM?
KAN I FINDE ANDRE ORD DER BETYDER DET SAMME? (SYNONYMER)
LAV EVT. ORD/BEGREBSKORT OVER ORDENE

M E N S D U L Æ S E R

Når du/I læser teksten sammen (klassevis eller makkerlæsning) kan du:

1. Lytte efter hvilke tillægsord og farver der beskriver sensommeren (gyldne farver, lyser rødt etc.)
2. Tænke på hvilken følelse du får i kroppen når du hører/læser teksten?
Bliver du glad, trist, sur andet... og hvorfor?
3. snak om hvad en stemning er og hvordan stemningen er i denne sang.

E F T E R D U H A R L Æ S T

Du skal kunne fortælle med dine egne ord hvad sangen handler om. Lav en fælles fortælling i klassen først

Skriv alle de tillægsord der er med til at beskrive sensommeren i teksten.
- eller tegn en sensommertegning med farver

LÆSEGUIDE – ”JEG ER EN PAPEGØJE FRA AMERIKA”

F Ø R D U – L Æ S E R

Læs overskriften på sangen og tal om:

- Kender I sangen?
- Hvad betyder titlen?
- Hvad tror I den handler om?

ORD OG VENDINGER I KAN TALE OM FØR FÆLLESSAMLINGEN:

- HVAD ER EN PAPEGØJE?
- PAPEGØJEFISKEPAKKER
- KONFIRMERT (HVOR GAMMEL ER MAN SÅ?)
- FUGLEFANGER
- SKIPPER
- KARDEMOMME
- BYDER MAN MIG SUKKER SIER JEG JA

TAL SAMMEN I KLASSEN - HVAD FORSTÅR I VED ORDENE?

M E N S D U L Æ S E R

Når du/I læser teksten (højt) sammen i klassen/ eller makkerlæsning kan du lytte efter:

4. Hvor mange vers der er
5. Hvor omkvædet starter (hvad kendetegner et omkvæd?)
6. Rimord? Kan du give eksempler på ord der rimer i teksten?

E F T E R D U H A R L Æ S T

Forklar med dine egne ord;

1. Hvad er et omkvæd og hvad kendetegner et omkvæd?
2. Hvilke ord rimer?
3. Hvor i sangteksten er rimene placeret?

Tegn Papegøjen fra Amerika

- hvordan ser den ud?

- hvad kan den lide at lave/spise?

LÆSEGUIDE – "MED DIG" 2. ÅRGANG KOR

LÆSEFORMÅL:

Når du har læst og arbejdet med sangteksten "Med dig" skal du kunne:

- Forklare hvad rimord er, og hvilke ord der rimer i teksten
- Fortælle hvilken følelse sangen vækker i dig. Bliver du glad, trist, sur... og hvorfor?

F Ø R D U – L Æ S E R

Læs overskriften på sangen og tal om:

- Kender I sangen?
- Hvad betyder titlen "Med dig"?
- Hvad tror I den handler om?

ORD OG VENDINGER DU SKAL KENDE:

- HØRER HJERTET BANKER
- FØLE MIG TILPAS
- KAN JEG MERE END HVIS JEG KUN VAR MIG
- DEN SAMME VEJ OG HVER FOR SIG
- LA' EN TÅRE TRILLE
- SÅ ER HYGGE BARE SAGEN

TAL SAMMEN 2&2 OM ORD OG VENDINGER – HVAD FORSTÅR I VED DEM?

M E N S D U L Æ S E R

Når du/I læser teksten (højt) sammen I klassen/ eller makkerlæsning kan du:

7. Lytte efter hvor mange gange der læses; "Med dig" og hvor i sætningen det er placeret
8. Lytte efter rimord og give eksempler på ord der rimer
9. Tænke på hvilken følelse du får når du hører/læser teksten? Bliver du glad, trist, sur andet... og hvorfor?

E F T E R D U H A R L Æ S T

Forklar med dine egne ord, hvad rimord er/gør/kan

Hvorfor bruger man rim i sange?

Hvor i sangteksten er rimene placeret? Hvad gør det for sangen/teksten?

Skriv de rimord ned du har hørt – hæng dem evt. op i klassen
